

LUF 134. Kalas

Släkt i Bräna använde ordet gille när det gällde
fyrdringa. Vid begroovning sa man vaken
kalas eller gille, ej heller vid hänsöpp, kon-
firmeration eller bröllop.

Gillena hade vi av olika slag. Släktinggillen,
som kallades ofta släkter. Det var mest ung-
dom med på dem. Och de, som hade hjälpt
till med släkterna och vi kom det många,
som inte var bjudna. Alla bjöds på för-
plägnad och efteråt ordnades dans, full
lekare av ett dragspel. Mycket sprit
gick åt vid dessa gillen.

Sen var det höstgillena. Inbjudna var
släkt, grannar och de, som hade hjälpt
till. Till dessa gillen kallades ofta en gris
och en kalv och massor med mat och
sprit ordnades.

28/8-67

L. 4. F. 134

Uppgifterna var ju alltså återkommande.
Så en då serverades mat

Äldermansgille var ju inget om. Dessa
sittas fortfarande kvar i Ekshult och Ek-
hult. De gör hundkavlar. Ekshults hund-
kavlar är från 1800-talet. Den har legat
nere i många år men har återigen tagits
upp. I Ekshult har den pröjats hela ti-
den.

Den äldre i Lön utögar till äldreman.
Han hade en del av faststämman i Lön.
Bl. a. skulle han fastställa vilken dag de
skulle börja bruka jorden. Det var under
laga skiftet blev.

Hela Lön var då bygd och det server-
ades både mat och dryck. I de ovan-
nämnda socknarna bygd nummer tre

L.U.F. 134

pi kaffe och kakor.

Vid lösmötet var det också kaffe. Där
det följande julafton, bjöd kaffe
och kakor. Därför fanns om att hälla
lösmötet. Plösten här i socknen har
tagit upp sedan igen.

Julekåsen var ändå de största.
De bjöd på i fur och ordning i Ljun.

Jag kommer i dag att pingvongst var
obligatoriskt att bjuda på. Men det var
nödändigt att komma till grötten. Rinn-
men var alltid sträckt, och ofta fick
någon av de bjuda på åt mig.

Det var ju lämpligt att ha kaka vid
jul. De fanns det ju alltid mer mat
i huset än i vanliga fall. Det blev
samma om mat, som att på de

L. 4. F. 134

olika ställen.

Ättes, kalas- och pulkhyll med rörliga
kottballar, buff, renskjäll, silpudring
silskalad, anjovis och inlagd sill, korv,
hemlagad, kokt och stekt. Skinka med
senap, hemlagad, det fanns ingen färdig
lagad. På sidan kalas serverades inte
alltid någon varmikt. Till maten dracks
hembruggat öster. Maltchick. Drickes
gjord på följande sätt. Korn ledes i vat-
ten så länge, tills det blivit gro. Den
förkades det i en ugn eller kasta, de
koktes det och sen dralles det all jätt.

Barnen var medlydnare på de flesta
kalas

De äldre och yngre lekte för mycket
på kalasen. Snickarna var vanliga.

L.U.F. 134.

Ännu en dag gjordes fengelskost eller bröl-
oren. Ofta blev det så. Jag minns 1906
när en fackor till mig, kom hem från
Amerika. Han blev tyndare på ett sådant kula.
De drucke de slungade så han tyckte
de likade de spottelgubben. Hjälta makar
var en lek som var populär.

Först på dag kallas var inte råkiga, gj. hel-
lar bröllops. Det gick oftast enkelt till
vid öron.

Men begravningsbegravningarna var så
mycket större. Det var mest i mängd,
alla var på plats.

Det var ett förskräckligt gammalt
hem som minns mig. Vagade sig från
till matbord. Den äldste skulle ta
förr, men var det för, som stod till.

L. 47. 134

högt på rangskalan kunde det uppstå ett
våldigt kampfand på varandra. Ett önske-
mål var att någon lagre person skulle säga sig
fram. Kvinnorna tog först, och om män-
nen lät sig krossa åtsiden som kvinnorna
vet jag ej. Tre gånger var det möjligt
att gå fram och ta med. De övriga gång-
arna var det inte så mycket framåt.

Om man tog mycket med på tallriken
bygde juget sig om det. Men de som kom-
mit dit för att äta. Det man inte kunde
värdera sig försläppta och kunde att
moten inte var god.

Vid andra tider var det först smörgä-
bord, det var alltså ganska bra, och tog
tallriken ut för att äta, till
vunnit. Oftast var det kaloshk, med

L. 4. F. 134

kokta morötter, lingonsylt och gelé. Inlagd
gryckor var inte så vanligt.

Det var tillåtet att röka på sig mellan rätterna.

Till efterrätten användes ofta djupa tall-
riktar. En desserttallrik hade inte ränd till.

Av alla de stora föeringarna, som var med-
förda, skulle gästerna få av: Potatis, ost-
kar, färdor och smörbakelser. Vanligt var
att de, som hade medfört föeringarna, skulle
skåra den. Kalosen kostades med kaffe
och kakor. Sprit förskänk i stor mängd
med var det rent brännvin. Grogg server-
ades till männen. Rättarna gick i re-
gel igen sprit. Kalosen varde från 5-6
på eftermiddagen till långt efter midnatt.
Någon särskild bjödning för damerna
förskänk inte. De blev oftast inbjordne till

L.H.F. 134

julkalasen, som i de flösta fall hälls för
gästerna i sockard.

När det skulle gästas, gick värden eller
vårdinnan runt i husen och bad veder-
börande vara välkomna på en kopp
kaffe eller en enkel smörgås. Men väl-
lan om det enkelt bordet dignade av mat.

Den gästade behövde inte lämna åkerhuset
om han om förhinderad komma. Var det
tyvärr, så var det förgäves!

Till stora kalas antogs kötsken. Mången
gång kunde hon vara från gästgästerna.
Lämnade inte de ha en som var omtalad för
sin goda mat. Kötsken tog befälet i
höret. Husförmådan tillade på kötsken.

Det fanns ju kötsken som stödde, men
det var ingen som tänkte på. Husförmådan

L41.F.134

Om att gästerna kunde säga maten var bra.
Kokerskans betalning i början på seklet
och fram mot -40 talet var pr dag. Per
de sista 20 åren så betalades den van-
ligaste. Oftast fick kokerskan sin be-
fall av den begärd. Hon kom oftast
ingen inkomst för att kunna förbåda en
del saker.

Skandinavisk arkitekt (movingpersonal) eller
oftast fanns det några städer i huset, som
fick sitta och även hjälpa till med drö-
ken. Vårdarna gjordes van och i i ständig
verksamhet.

Kokerskan hade ingen speciell utbildning.
Det var hög och fällaktigt det berodde på.
Oftast var det en kvinna, och i de flesta
fall var hon gift.

L. U. F. 134

Efterkalas hells i första hand för de som
vill förhindrade att komma till björningen.
och så några andra som de ganska vill för-
sa på att björ, eftersom de ändå hade lite
mat.

En gång hände det att de köpte nytt
när de skulle komma frammanför

De stolar och stolarna även bostadsläsa-
de ihop från gårdarna. Stolen och glas-
gick sedemera att låna till divanhandla-
ren. Det var nog inte förrän omkring 20-talet.

Boendet skedde i skutan, även samman-
tid. Vita beuvärde duktig lades på. Usten
sattes fram på ett långbord mitt i rum-
met. Tillbyggnad för det, vilket var den
byggd. Mydderfall av mikel på hög för
och med ett handtag att hålla i. Mydder-

L.U.F. 134

käsen, eller kuckarna. Vi för salt, peppar, ätli-
ka och smör. Pepparen var (vit) men kryddat.
Peppar används mycket mer vid matlag-
ning för än vad som gjorts på de senaste
30 åren. Smörsten fanns inte på heta blom-
mar på landet. Färs var vanligt vid begrav-
ningsmiddagen.

För används det litet att inte komma
i tid till kalasen. Ibland kunde kanske
föreläsningar vara bifogad med de långa av-
stånd som fanns och dåliga kommunikationer.

Ännu när tiden passer som vi sagt.
Var prästen bjuden, måste alla vänta att bänja
äta till han valde. Han skulle ju ha
mat först.

Det fanns de hade. Fag de på sig. För
männens det var det mycket kostym. Där de

L. 4. F. 134

höjde nytt någon gång, så blev det mörkt.

Oftast en blå sken av skogen eller helt svart. Den gick att använda i både glädje och sorg. Vid skjutna öjars inte av alla. Mycket vanligt var ett skjutbrev. Ett stycke vitt tyg vid vilket en stickkrage fästes. Svarta hänger och hemslockade svarta eller grå gylstumpor. Vit näsduk i kavajfickan saknades.

Raimon var också klädd i mörkt.

Det var oftast bjöd och blus, som alltid var långvärand. Liten kris vid kassen var också vanligt. Skallningen skulle gå så högt upp som möjligt. Tyget till bjöden var oftast något tjockt hemslock tyg. Till blusen något tunnare. Båda halsmössorna var hänger och svarta tjocka stumpor.

L. U. F. 134

Lagorna bleo inte populära förrän på 30-talet. Handvävorna förekoms inte. Hjörkel-
"lounna" var vanligt. Väsdrucken var oftast
instrukten i hjörkellinningen.

Fästerna fogs enst av värden eller vär-
dinnan. De önskade gästerna vätkomma.
Vid besökningar var det alltid särskild
vård och värdinnan. Oftast var det rikligt
godt vännen till värdfolket och värden,
som kunde föra sig uppkäddt vil.

Alla gästerna hälsade på varandra.
Bäddarna brukade läggas på en upp-
hängd vägg, sång som gick att stå ut
med som en uppkädd.

Förningarna var oftast hemmaga.
Här i byn fanns en som brukade smörstaket-
en. Hon hade vassrikta. Hon brukade

ACC. N:R M. 16856:14.

L. 41.F. 134

lämnat uppgiften, att hvar den i.

Episteln tog i hand till alla när hvar
Ett var slut. Det avsågs inte jomarna
att hvar försämrade.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND